Minoriteter i møte med Barnevernet - problemløsning eller belastning?

2012-1-559
Sluttrapport

MiRA RESSURSSENTER FOR KVINNER MED MINORITETSBAKGRUNN

STØTTET AV EXTRASTIFTELSEN

Redd Barna

Sammendrag

MiRA-Senteret har i alle år arbeidet for å sikre at alle barn i Norge har trygge oppvekstvilkår og like rettigheter. For å ivareta barns rettigheter er barnevernet en viktig institusjon. I vårt arbeid med mødre med minoritetsbakgrunn har flere uttrykt stor skepsis og frykt for barnevernet, samtidig som statistikken er klar på at nettopp denne gruppens barn er overrepresentert i barnevernet. Med dette prosjektet ønsket vi å legge til rette for at minoritetskvinner og barnevernet kom i dialog for å skape bedre tillit og forståelse. Arbeidet med prosjektet var 3 - delt med målsettingene: Å bedre kommunikasjonen mellom minoritetsfamilier og det norske barnevernet, å øke deres flerkulturelle kompetanse og øke minoritetsforeldres forståelse av barnevernets rolle og arbeid.

Vi mener at en av de fremste metodene for å identifisere nøkkelproblem på dette området, er gjennom å kommunisere med minoritetsfamilier selv. For å bedre kommunikasjonen mellom barnevernet og minoritetsfamilier har vi gjennom flere dialogmøter lagt til rette for en trygg og sentral arena for diskusjon og erfaringsutveksling mellom målgrupper. I tillegg til Oslo ble det arrangert møter i Tromsø og Bergen. Gjennom vårt arbeid med krisehjelp og rådgivning har vi kommet i kontakt med mange barnevernsansatte som etterlyser mer flerkulturell kompetanse. I løpet av prosjektperioden arrangerte vi 6 kurs for denne gruppen med til sammen 135 deltakere. I tillegg til kursene arrangerte vi mot slutten av prosjektperioden et større dialogseminar med 90 deltagere. Vi fikk stadig henvendelser og spørsmål fra organisasjoner og andre aktører, om MiRA- Senteret hadde et tilbud med muligheter for oppfølging av minoritetskvinner, som har mistet barn til barnevernet. Gjennom dette prosjektet har vi etablert en støttegruppe for denne gruppen. Støttegruppen er et unikt tilbud hvor mødrene har kunnet komme sammen for å bearbeide sorg og traumer og støtte hverandre

Prosjektet har blant annet resultert i en informasjonsbrosjyre til minoritetsfamilier om rettigheter og plikter i møte med barnevernet og om deres funksjon, og en innsiktsbok om ”Barnevernet i et mangfoldig samfunn” som kan brukes av alle som er interessert i problemstillingen. Erfaringer fra møter, kurs og dialogmøter viser at, barnevernsarbeidere i større grad bør tilnærme seg familier med et helhetlig perspektiv, som i tillegg til barnas oppvekstvilkår også inkluderer foreldrenes livsvilkår.

Gjennom prosjektet har vi erfart at det bør jobbes helhetlig omkring hvordan vi kan sikre minoritetsbarns oppvekstsvilkår, der vi også ser på foreldrenes tilknytning til arbeidsliv, økonomisk selvstendighet, tilgjengelig og tilpasset informasjon om rettigheter, og gode fattigdomsforebyggende tiltak, fremfor et ensidig fokus på ”kultur”. Etter 3-års arbeid med dette ser vi at det er et stort behov for økt bevissthet rundt barnevernets håndtering av saker som omhandler minoritetsfamilier.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag 2

Innledning 5

1 Bakgrunn for prosjektet og målsetting 5

1.1 Målsetting for prosjektet: 7

2 Målgrupper: 7

2.1 Mødre med minoritetsbakgrunn: 7

2.2 Mødre som har mistet omsorgen for sine barn til barnevernet: 8

2.3 Ansatte i barnevernet: 8

3 Tilnærmingsmetode 8

3.1 Bredt nedslagsfelt og varierte tilbud 9

3.2 Utvikling på flere plan 9

3.3 Fleksibilitet og brukerorientering 9

3.4 Konkrete og målrettede aktiviteter 10

4 Gjennomføring av prosjektet: 10

4.1 Rekruttering: 10

4.2 Informasjonsspredning: 10

4.2.1 Informasjonsbrosjyre: 10

4.2.2 Håndbok: ”Barnevernet i et flerkulturelt samfunn” 10

4.3 Foredragsvirksomhet og andre utadrettede informasjonsaktiviteter: 11

4.4 Samarbeid og utveksling av informasjon: 12

4.5 Faglig Nettverk 13

4.6 Kursvirksomhet for barnevernsansatte 15

4.6.1 Kurs1: ”Barnevern og minoritetsbarn” 16

4.6.2 Kurs 2:” Flerkulturelt barnevern” 16

4.6.3 Kurs 3:” Ulike oppdragelsesmønstre i møte med barnevernet” 16

4.6.4 Kurs 4:” Minoriteters møte med barnevernet” 17

4.6.5 Kurs 5:”Barnevernet: Venn eller fiende” 18

4.6.6 Kurs 6: ”Makt og avmakt” 20

4.7 Dialogseminar: Minoriteters møte med barnevernet – problemløsning eller belastning? 21

4.8 Dialogmøter mellom minoritetskvinner og barnevernsansatte: 23

4.8.1 Dialogmøte 1: 24

4.8.2 Dialogmøte 2: 24

4.8.3 Dialogmøte 3: 25

4.8.4 Dialogmøte 4: 26

4.8.5 Dialogmøte 5: 27

4.8.6 Dialogmøte 6: 28

4.8.7 Dialogmøte 7: 30

4.9 Støttegruppe 30

4.9.1 Gruppens sammensetning: 31

4.9.2 Samtalegrupper: 31
4.9.3 Kurs og workshops: 32
4.9.4 Individuelle tilbud: 32

5 Resultater og resultatvurdering 33

5.1 Kompetanseheving av barnevernsansatte 34

5.2 Øke forståelse og skape tillit 37

5.3 Ettervern for mødre med minoritetsbakgrunn 38

6 Oppsummering, konklusjon og videre planer 40

Innledning

MiRA-Senteret jobber for å sikre alle barn i Norge trygge oppvekstvilkår og like rettigheter. Forskning viser at nærmere halvparten av alle barn i Oslo har minoritetsbakgrunn, og i forhold til folketallet er disse barna overrepresentert i barnevernsstatistikken.[1] 40 prosent av barn/ungdom som er i barnevernstiltak, har minoritetsbakgrunn.[2]

"Vår ambisjon er et barnevern som gir flere barn og familier rett hjelp til rett tid", uttalte barne-, familie- og likestillingsminister Solveig Horne (FrP) nylig. Statsråd Horne har også ved flere anledninger uttrykt at det trengs å styrke tillitten til norsk barnevern. I juni 2015 ble en bekymringsmelding overlevert til regjeringen fra advokater og fagpersoner som jobber med barnevernssaker. Initiativtakerne uttrykte sterk bekymring for barn som utsettes for grov uforstand og overgrep i dagens barnevern. I etterkant av bekymringsmeldingen til regjeringen, tok Solveig Horne til ordet for at barnevernets arbeid med minoritetsfamilier, må bedres. Barnevernet må iverksette flere hjelpetiltak og færre akuttvedtak, uttalte statsråden. I tillegg fremhevet Horne viktigheten av at kompetansen blant barnevernsansatte økes, og at rettssikkerheten ved akuttvedtak og omsorgsovertagelser styrkes (Aftenposten 4.9.2015). Vi er glade for at også regjeringen er villig til å jobbe med å styrke og øke kompetansen til barnevernet.

For til tross for at barnevernet skal jobbe etter prinsippet om barnets beste, har erfaringer blant mange mødre med minoritetsbakgrunn vært annerledes. Flere mødre har fortalt om at barnevernets kritiske blikk føles krenkende. De føler ofte frykt overfor barnevernet og har utfordringer med å tilegne seg tilstrekkelig god kunnskap om hvordan systemet fungerer. MiRA-Senteret ønsket med dette prosjektet å ta på alvor de signalene vi fikk fra mødre med minoritetsbakgrunn, og har i prosjektperioden arrangert dialogmøter mellom barnevernsansatte og mødre med minoritetsbakgrunn, kurs for barnevernsansatte og samtalegrupper for mødre som har mistet omsorgen for sine barn. I tråd med senterets tradisjon benyttet vi oss av kvinnenes egne erfaringer og tanker om temaet.

1 Bakgrunn for prosjektet og målsetting

MiRA-Senteret har i flere år samarbeidet med barnevernet i enkeltsaker. Gjennom vår erfaring i arbeid med disse sakene, så vi at det var behov for en storsatsning på å forebygge frykt for barnevern blant minoritetskvinner, og øke kompetansen hos barnevern om minoritetsbefolkningen.

Migrasjon eller innvandring som livserfaring handler for mange om å miste kontroll, og å bryte med sine røtter, rokke ved stabiliteten i livet, forutsigbarheten og oversikten (Døving 2006). Det å flytte til et annet land medfører tap av sosiale nettverk, og for mange også tap av

[1] Statistisk Sentral Byrå (2011) http://www.ssb.no/emner/02/barn_og_unge/2011/tabeller/befolkning/bef0903.html
[2] Norsk Innvandrerforum (2009) http://www.norskinnvandrerforum.no/dok/barnevernet.asp

følelsen av mestring i hverdagen. Mange kommer til Norge fra land med krig og fattigdom, har oppholdt seg i flyktningleirer og bærer ofte på traumatiske erfaringer i tillegg til savn. Andre følger av migrasjonsprosessen kan være følelsen av skuffelse, isolasjon, diskvalifisering og utrygghet.

Mange opplever også kommunikasjonsproblemer, møte med fordommer og endret bosituasjon og livsstil. For den yngre generasjonen kan blant annet spørsmål om identitet og kulturell tilhørighet virke mentalt belastende. Det kan dreie seg om generasjonskonflikter og identitetsforvirring, eller bare utmattelsen av det å veksle mellom ulike identiteter og koder for samhandling. Migrasjonserfaring, økonomiske vanskeligheter, et marginalisert forhold til arbeidslivet, diskriminering og følelse av mindreverdighet i samfunnet er alle strukturelle faktorer som kan virke inn på menneskers livsvilkår og psykiske helse.

Arbeidstilknytning og forskjeller i levekår er spesielt viktige faktorer som kan bidra til å øke risikoen for å bli utsatt for vold. En rapport ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) om vold og traumer blant barn og unge med minoritetsbakgrunn, viser at ingen av omfangsundersøkelsene hva gjelder vold mot barn, konkluderer med at kultur er årsak til vold. I rapporten argumenteres det for at fremfor å fokusere på kultur, bør søkelyset rettes mot de store forskjellene i levekår og bekjempelse av fattigdom i det videre arbeidet mot vold i nære relasjoner i Norge i dag (Sommerfeldt, Hauge og Øverlien 2014).

For å forebygge forskjeller i levekår og bekjempe fattigdom, vil det dermed være avgjørende at kvinner med minoritetsbakgrunn bevisstgjøres sine rettigheter i det norske samfunn. Det gjelder både med hensyn til blant annet diskrimineringsvern og likestillingsprinsipper i arbeidslivet, og i samfunnet for øvrig, samt klage-, anke og varslingsmuligheter.

Disse faktorene kan føre til at et møte mellom norsk barnevern og minoritetsfamilien er preget av skepsis og gjensidig misforståelse. For familiemedlemmene kan barnevernet virke skremmende. Barneoppdragelse er for de fleste et sårbart tema som ligger innenfor familien, og bør løses i familiesfæren. Det er et område som er tett knyttet til en families ære og omdømme. Et dårlig møte kan i verste fall føre til motvilje mot "systemet", frustrasjon og frykt. Dette går også utover barna, som ofte blir påvirket av sinnsstemningen til sine foreldre. Dette har vi sett at kan være vanskelig for barnevernet å håndtere, spesielt hvis ansatte mangler dyptgående forståelse om familiens kultur og tradisjoner.

1.1 Målsetting for prosjektet:

Hensikten med prosjektet var å øke tilliten og bedre kommunikasjonen mellom barnevernet og minoritetskvinner. For å oppnå dette satte vi i gang med et tredelt arbeid med fokus på disse hovedmålene:

- Å bedre kommunikasjonen mellom minoritetsfamilier og det norske barnevernet
- Å øke barnevernansattes flerkulturelle kompetanse og kultursensitivitet
- Å øke minoritetsforeldres forståelse av barnevernets rolle og arbeid

Og disse delmål:

- Å forebygge angst og stress for minoritetskvinner gjennom samtalegrupper og aktiviteter.
- I et mer langsiktig perspektiv ønsker vi å bruke erfaringene og resultatene til å utvikle informasjonsmateriale som kan brukes i hjelpeapparatet.
- Å skape en arena for dialog og erfaringsutveksling om viktige temaer.
- Støttegruppe for kvinner som har mistet barn til barnevernet.

2 Målgrupper:

Prosjektet rettet seg mot tre primærmålgrupper:

2.1 Mødre med minoritetsbakgrunn:

MiRA-Senteret har lang erfaring med å jobbe forebyggende med mødre minoritetsbakgrunn. Vi definerer mødre med minoritetsbakgrunn både som første - og andregenerasjons innvandrerkvinner, inklusiv nyankomne flyktninger. Gjennom tiltaket ”Mødre som veiledere”

har MiRA-Senteret har over lengre tid vært vitne til hvilke negative konsekvenser kvinnenes psykiske helseplager har på barna i familiene. I en del tilfeller ser vi også at mødrenes redsel for barnevernet kan gå utover oppvekstvilkårene for deres barn.

2.2 Mødre som har mistet omsorgen for sine barn til barnevernet:

Mødre som har mistet omsorgen for sine barn til barnevernet har vært en egen målgruppe for dette prosjektet. Før prosjektstart fikk vi mange henvendelser fra organisasjoner, barnevernskontorer og andre relevante aktører om MiRA-Senteret har et tilbud og mulighet for oppfølging av denne gruppen. Gjennom dette prosjektet har vi etablert et slikt tilbud.

2.3 Ansatte i barnevernet:

En annen viktig målgruppe for prosjektet har vært ansatte i barnevernet. Det var viktig for oss å drive utstrakt samarbeid og kompetanseutveksling med barnvernsansatte rundt om i landet og sette fokus på brukernes behov. Det er dessverre slik at mange kvinner med minoritetsbakgrunn føler seg dårlig behandlet av barnevernet og har veldig liten tillit til institusjonen. De føler at det er mangel på kulturkompetanse og muligheter til konstruktiv dialog med barnevernet er fraværende noe som kan ha fatale konsekvenser for mange familier.

3 Tilnærmingsmetode

MiRA-Senteret har i løpet av flere års prosjektarbeid utviklet unike metoder som fungerer godt i arbeid med minoritetskvinner. Den viktigste metoden er å lytte til kvinnenes egne behov og bruke det som utgangspunkt for arbeidet med prosjektet. Når kvinnene selv setter premisser for arbeidet blir de engasjert i utviklingen og gjennomføringen.

3.1 Bredt nedslagsfelt og varierte tilbud

Gjennom prosjektperioden har deltagerne kunnet delta i andre aktiviteter av ulik karakter på MiRA-Senteret. Det at brukerne får et helhetlig tilbud på MiRA-Senteret styrker prosjektaktivitetene i enda større grad da vi har klart å appellere til brukernes ulike og sammensatte behov. For MiRA-Senteret har denne tilnærmingen vært både interessant og nyttig. Tilnærmingen har gitt oss ny lærdom både når det gjelder metoder i vårt videre arbeid, og om minoriteters møte med barnevernet.

3.2 Utvikling på flere plan

Mulighetene til å delta på flere aktiviteter har åpnet for utvikling på flere plan, brukerne har fått tilfredsstilt flere behov og fått oppfølging på flere viktige områder i livet. For eksempel har det vært svært nyttig for deltakerne å være en del av støttegruppen samtidig som man også har kunnet få vært med i dialogmøter med barnevernet. Gjennom deltakelse i støttegruppen, har mødrene knyttet sterke bånd til hverandre og fått et bredere nettverk. Vi ser en positiv progresjon blant mange av deltakerne som konsekvens av prosjektet, i form av blant annet økt bevissthet om sine egne rettigheter i møte med barnvernet. Økt kunnskap om barnevernets arbeid, har også bidratt til at flere av deltakerne har fått økt tillit til barnevernet som institusjon.

3.3 Fleksibilitet og brukerorientering

Vi har lagt forholdene til rette så godt vi har kunnet for deltakerne. Alle aktivitetene har vært gratis. Vi har gjennomført aktiviteter både på dagtid og kveldstid. Vi har arbeidet med mødre

med både lang botid og kort botid i Norge, mødre som er hjemmeværende, utearbeidende og arbeidssøkende kvinner. Som i andre deler av MiRA-Senterets arbeid har vi også gjennom dette prosjektet vært opptatt av å betrakte brukerne som kvinner med iboende ressurser og mange har også bidratt med frivillig arbeid. Å bidra i senterets arbeid i større eller mindre grad, gir mødrene en følelse av mestring, slik kan de gjenfinne sin egen styrke, bygge opp egen selvtillit, og bedre sitt sosiale nettverk.

3.4 Konkrete og målrettede aktiviteter

Alle aktiviteter og tiltak i prosjektet var konkrete og målrettede i forhold til prosjektets målgrupper. I prosjektet har det vært et viktig siktemål å ivareta og styrke deltakernes psykiske helse. Gjennom prosjektet har vi gått inn for å forebygge psykiske vansker hos de kvinnene som er redd for barnevernet, og støtte og veilede dem i forhold til hvordan de kan fungere som gode omsorgspersoner. Dette har spesielt vært viktig for de kvinnene som deltok i støttegruppen som har savnet et tilbud om ettervern etter at barna deres har blitt tatt fra dem.

4 Gjennomføring av prosjektet:

4.1 Rekruttering:

Rekruttering til prosjektaktivitetene har foregått gjennom MiRA-Senterets etablerte nettverk. Vi sendte med jevne mellomrom ut informasjon om tiltakene våre per post, e-post, og oppdaterte våre nettsider om prosjektet. Kvinner som kom innom MiRA-Senteret for enten å søke krisehjelp eller delta på aktiviteter fikk informasjon om prosjektet.
Erfaring viser også gode resultater i forhold til snøballmetoden; en stor andel av kvinnene som deltok i prosjektet fikk informasjon om dette fra andre kvinner som har deltatt på MiRA-Senterets aktiviteter.

4.2 Informasjonsspredning:

I prosjektets første år ble det sendt ut informasjon om prosjektet til alle barnvernskontorene i Oslo, samt de større byene som Bergen, Tromsø, Trondheim og Stavanger. Dette ble gjort kontinuerlig hele prosjektperioden. Det ble også gitt informasjon om prosjektet til minoritetsfamilier på Melafestivalen og på stand på ulike kjøpesentre i Oslo.

4.2.1 Informasjonsbrosjyre:

I prosjektets siste år har det blitt gitt ut en enkel informasjonsbrosjyre om rettigheter og plikter i møte med barnevernet og om barnevernets funksjon i det norske samfunn. Målgruppen for denne brosjyren er minoritetsfamilier.

4.2.2 Håndbok: "Barnevernet i et mangfoldig samfunn"

Basert på erfaringer og kunnskap fra prosjektet, har vi utarbeidet en håndbok om minoriteters møte med barnevernet. Håndboken tar for seg dagens barnevern i et minoritetsperspektiv, og retter søkelyset mot en rekke relevante utfordringer og problemstillinger. Vi legger også frem våre forslag til endringer, og drøfter hvordan et mangfoldsperspektiv kan integreres i

barnevernets arbeid og praksis. Håndbokens målgruppe er barnevernsansatte, øvrige ansatte i hjelpeapparatet og i minoritetsorganisasjoner, og ellers andre som interesserer seg for fagområdet. Den kan brukes som et verktøy for å sette i gang diskusjoner blant barnevernsarbeidere om flerkulturell forståelse, og om oppdragelsesnormer i vårt mangfoldige samfunn. På denne måten ønsker vi å bidra til å skape økt kunnskap og bygge tillitt mellom minoritetsfamilier og barnevernsansatte.

4.3 Foredragsvirksomhet og andre utadrettede informasjonsaktiviteter:

Som en del av opplysningsarbeidet og informasjonsarbeidet om minoriteter og barnevern har MiRA-Senteret i løpet de tre prosjektårene holdt en rekke foredrag for ulike instanser og organisasjoner. Under følger en oversikt:

- 8.oktober 2013: *Minoriteter i møte med barnevernet – problemløsning eller belastning?* Foredrag ved videreutdanningen Barnevern i et minoritetsperspektiv ved Høgskolen i Lillehammer.
- 6.november 2013: *Minoriteter i møte med barnevernet – problemløsning eller belastning?* Foredrag ved videreutdanningen Barnevern i et minoritetsperspektiv ved Høgskolen i Telemark
- 7.mars 2014: *Om MiRA-Senteret med fokus på barnevernsprosjektet* ved bydel Søndre Nordstrand DPS
- 11.mars 2014: *Om MiRA-Senteret med fokus på barnevernsprosjektet* ved bydel Gamle Oslo
- 24.april 2014: *Barn i grenseland* ved Barnevernskonferansen i regi av Jobbaktiv
- 20.november 2014: *Minoriteter i møte med barnevernet* ved fag dag ved Jordal fritidsklubb
- 12.november 2015: *Om MiRA-Senteret med fokus på barnevernsprosjektet* ved fag dag for alle kommuner i Øvre Romerike

4.4 Samarbeid og utveksling av informasjon:

Økt samarbeid med barnevernskontorer, relevante organisasjoner og institusjoner som arbeider med tilsvarende målgrupper og problemstillinger, ble initiert i starten av prosjektet og førte til større bredde i informasjonsspredningen. Satsningen på samarbeid førte til et større og tettere nettverk, og var viktig for å skape et bredere nedslagsfelt for prosjektet. Alle barnevernskontorene i Oslo ble invitert til samarbeidsmøter. Noen eksempler på samarbeid er følgende:

Barnevernstjenesten i bydel Søndre Nordstrand

Erfaringene fra møtene med barnevernsansatte i bydel Søndre Nordstrand viser at de har kommet ganske langt i det forebyggende arbeidet i bydelen. Deres representanter er aktivt ute og gir informasjon og leder også ICDP- kurs for foreldre. De føler at de har god nok kompetanse når det gjelder arbeid med minoriteter da de har gjort det i mange år, og ønsket ikke nødvendigvis å ha kurs for å lære mer om minoritetsfamilier. Det vi derimot kom fram til i møtet var at det var ønskelig med møteplasser hvor det var mulig for barneverntjenesten og minoritetsfamilier å møtes og ha en dialog.

Barnvernstjenesten i bydel Grorud, Stovner og Alna

Barnvernstjenesten i bydel Grorud, Stovner og Alna startet allerede i 2012 et prosjekt hvor de ønsket å se på utfordringer og ressurser for et kultursensitivt og kulturkompetent barnevern. Prosjektet ble videreført i 2013 og vi hadde et møte med prosjektgruppen. Det var et spennende møte hvor vi virkelig fikk diskutere hvilke utfordringer de som barnvernsansatte ser. Det ble påpekt at det er vanskelig å bruke tolk i samtaler med familier og at det har hendt at de gode tolkene ikke har ønsket å bli brukt av barnevernet. Grunnen til at de har sagt nei er at det er små miljøer og at de som tolker for skylden for eventuell omsorgsovertakelse. En annen ting som de var bekymret for er at det er veldig mange nyansatte barnvernsansatte som har lite kompetanse på flerkulturelt arbeid og at det blir liten tid til opplæring. Det var en av dem som også påpekte at det er vanskelig å komme i dialog med mange minoritetsmiljøer fordi barnvernet har så ”dårlig rykte”.

I tillegg til dette har vi samarbeidet med disse:

- Barnevernstjenesten Bergenshus i Bergen – prosjektgruppen Bergensk barnevern og minoritetsbarn.
- Barnevernstjenesten i Tromsø
- Barnevernstjenesten i bydel Frogner
- Barnevernstjenesten i bydel Sagene
- Barnevernstjenesten i bydel Grünerløkka
- Barnevernstjenesten i bydel Gamle Oslo
- Redd Barna
- Helsestasjonen i bydel Alna
- Helsestasjonen i bydel Stovner
- Helsestasjonen i bydel Sagene
- Nav Intro Alna
- Nav Intro Søndre Norstrand
- Skullerud Voksenopplæring

- Rosenhoff Voksenopplæring
- Krisesenteret i Oslo
- Familievernkontoret Christiania Torv

4.5 Faglig Nettverk

MiRA-Senteret har gjennom 25 års arbeid knyttet til seg flere dyktige fagpersoner. Gjennom dette prosjektet har vi utvidet vårt nettverk til og ytterligere å samarbeide med personer og organisasjoner som har kompetanse på området minoriteter og barnevern. Vi har allerede etablert dette nettverket som har bidratt med kunnskap og kompetanse inn i prosjektet. Vårt nåværende nettverk består av:

Forandringsfabrikken
En av de organisasjonene som driver omfattende arbeid i forhold til dialog mellom barnevernet og foreldre er Forandringsfabrikken. Forandringsfabrikken har et stort fokus på barnevern gjennom prosjekter for å lytte til barn og unge som får hjelp i barnevernet. Erfaringer og råd fra dem presenteres i opplæring og fagdager for studenter og fagfolk rundt om i kommunene. Selv om de ikke har hatt prosjekter kun rettet mot minoriteter, besitter de mye kunnskap som var relevant og nyttig i forhold til vårt prosjekt.

Norsk Innvandrerforum
I prosessen av arbeidet med nettverksbygging og etableringen av samarbeidet med diverse aktører ble det naturlig å kontakte Norsk innvandrerforum som arbeider for et flerkulturelt, antirasistisk samfunn basert på likestilling og gjensidig respekt mellom ulike etniske grupper. Ahtar Ali som er leder for organisasjonen ble invitert til å holde et kurs for barnvernsansatte der han dro eksempler fra sitt arbeid som klinisk sosionom og leder av Norsk Innvandrerforum. Athar har også tatt del på to dialogmøter med barnevernet og har delt sin erfaring med barnevernsansatte og minoritetskvinner.

Somalisk Kvinneforening
Vi ønsket at minoritetskvinnene i prosjektet skulle reflektere et realistisk bilde av minoritetsgruppene som er i kontakt med barnevernet, og på denne måten få flere stemmer og synspunkter til denne problematikken. Med bakgrunn i en slik forståelse etablerte vi et samarbeid med Somalisk Kvinneforening for å informere dem om det tilbudet som eksisterer med MiRA-Senteret gjennom dette prosjektet. Vi var i fortløpende dialog med dem, og flere av deres brukere har benyttet seg av våre tilbud.

Litauisk Forening i Norge og Kirkens SOS
Litauisk Forening arbeider aktivt med Kirkens SOS. De har gitt uttrykk for at den Litauiske Foreningen har kontakt med mange kvinner som har barnevernsproblemer, og som trenger ytterligere støtte på grunn av den stigmatiserende holdningen ovenfor foreldre som har mistet barn til banevernet som preger det litauiske miljøet. De har utviklet ulike metoder for å jobbe med problematikken, og vi hadde flere samarbeidsmøter om kunnskapsutveksling.

Nazir Advokatfirma
Mehvish er en advokat som sitter på flere barnevernssaker for minoritetsfamilier, gjennom henne har vi fått kontakt med flere minoritetskvinner som har mistet sine barn til barnevernet, og som har vist stort engasjement til å delta på samtalegruppen og andre aktiviteter på Senteret. Mehvish sitter med solid juridisk kunnskap og lang erfaring med barnevernets håndtering av minoritetsfamilier. Hun holdt to foredrag for barnevernsansatte.

Organisasjon for barnevernsforeldre
Denne organisasjonen jobber med både etnisk norske foreldre og minoritetsforeldre som har mistet barn til barnevernet. Vi har vært i kontakt med lederen (Hege Sundt) av denne organisasjonen som har stilt seg svært positiv til prosjektet vårt, hun har respondert med stort engasjement og har deltatt på to samarbeidsmøter der hun presenterte Organisasjonen for barnvernsforeldre.

Stiftelsen for et Flerkulturelt Barnevern i Norge
Elvis Chi Nwosu er leder for SFBN, har lang arbeidserfaring fra barnevernet, og er i dag medlem av Helse- og sosialkomité i Oslo bystyret. Nwosu er sterkt engasjert i å få et bedre barnevern i Oslo. Nwosu tok også initiativ til en høring om kulturkompetanse og rettsvern i Oslos barnevern høsten 2012, hvor MiRA-Senteret også var invitert til å gi sine innspill. Vi har hatt flere møter med Nwosu og andre styremedlemmer fra SFBN. Han holdt også et kurs for barnevernsansatte

Gro Hillestad Thune
Gro Hillestad Thune er advokat og har arbeidet som menneskerettighetsjurist både internasjonalt og i Norge i mer enn 25 år. Hun har blant annet vært medlem av Den europeiske menneskerettighetskommisjon, som nå er innlemmet i Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg. Hun har også gitt ut boken Menneskerettighetene i helse- og omsorgssektoren og NAV. I sommer leverte hun sammen med en rekke andre fagpersoner en bekymringsmelding om norsk barnvern til Barne- og likestillingsminister Solveig Horne. Hun var en av foredragsholderne på dialogseminaret.

4.6 Kursvirksomhet for barnevernsansatte

En viktig målsetting for prosjektet var å øke den flerkulturelle kompetansen og kunnskapen blant barnevernsansatte. Et av tiltakene for å innfri dette, har vært å tilby kurs. Som nevnt tidligere så var bakgrunnen for dette prosjektet at barn med minoritetsbakgrunn overrepresentert i barnevernsstatistikken. MiRA-Senteret har gjennom over 30 års arbeid med krisehjelp og rådgivningsarbeid kommet i kontakt med mange barnevernsansatte som etterlyser mer flerkulturell kompetanse. Vi ser at barnevernansatte opplever et dilemma om å gripe inn i minoritetsfamilier. Usikkerhet blant barnevernsansatte kan lede til at noen av dem vegrer seg for å gripe inn i alvorlige situasjoner som involverer minoritetsbarn fordi de føler seg utrygge og er redd for å trå feil. På den andre siden erfarer vi også at barnevern kan ha en lavere terskel for å fatte vedtak om omsorgsovertakelse når det gjelder familier med minoritetsbakgrunn.

Gjennom prosjektets tre år har MiRA-Senteret erfart at behovet for kompetanseheving innenfor barnevernet er stort. Seminarer, workshops og dialogmøter viste at mange barnevernsansatte ofte ikke fullt ut forsto familiens reelle situasjon, eller hvordan det er å leve som minoritet. Vi forsøkte gjennom prosjektet å gi barnevernsansatte kunnskap, erfaring eller kompetanse til å kunne møte personer som har en annen etnisk bakgrunn på en god måte. Kommunikasjonen handler om mange ting, blant annet god kontakt og fruktbar dialog. Gjennom prosjektet prøvde vi å synliggjøre at kontakten og dialogen både er verbal og nonverbal. Deltagerne på kursene ble bevisst på at den nonverbale kommunikasjonen ofte foregår før ordene uttykkes. Vi prøvde å vise at to personer som kan kjenne seg igjen i hverandre har en bedre sjanse for å lykkes i sin kontakt og oppnå tillit. Dermed øker mulighetene for en god dialog mellom partene. Grunnlaget for samarbeid og samhandling styrkes, slik at partene lettere kan finne kompromisser i vanskelige saker. Gjennom å gi kurs til barnevernsansatte har vi bidratt til å øke deres forståelse og kompetanse vedrørende minoritetsfamilier og skapt en møteplass hvor man kunne ta opp vanskelige problemstillinger.

Kursing av barnevernsansatte startet i 2013. Vi har hatt til sammen 135 deltakere fordelt på 6 kurs. I tillegg til kursene arrangerte vi mot slutten av prosjektperioden et større dialogseminar med 90 deltagere. Deltagerne var i hovedsak fra barnevernstjenesten, men blant deltagerne har det også vært ansatte i asylmottak, NAV, BUP og lignende. Kursene ble ledet av eksterne foredragsholdere som har ekspertise på området.

4.6.1 Kurs1: "Barnevern og minoritetsbarn" 6.september 2013

Foredragsholder: Cecilia Dinardi
Antall deltagere: 26

Ved det første kurset, inviterte vi Cecilia Dinardi som er advokat og barnerettsforkjemper. Hun er en av initiativtakerne til landsforeningen for barnevernsbarn og har selv opplevd å bo på institusjon. Temaet for hennes foredrag var "Barnevern og minoritetsbarn". Hun innledet med å fortelle om egne erfaringer som et barnevernsbarn med minoritetsbakgrunn. Temaene hun tok opp handlet om hva det vil si å være et minoritetsbarn i barnevernssystemet. Hun la vekt på hvor viktig det er at den kulturelle identiteten til barnet også blir ivaretatt når barnevernet overtar omsorgen for barnet. Videre var hun opptatt av at uansett kulturell eller etnisk bakgrunn er det viktig at barns rettsikkerhet blir ivaretatt.

4.6.2 Kurs 2:" Flerkulturelt barnevern"11. oktober 2013

Foredragsholder Elvis Chi Nwosu
Antall deltagere: 20

Vår andre foredragsholder var Elvis Chi Nwosu som har lang arbeidserfaring fra barnevernet, og var i 2013 medlem av Helse- og sosialkomiteen i Oslo bystyre. Nwosu sitt sterke engasjement til å få til et bedre barnevern i Oslo, gjenspeilet seg i hans inspirerende og tankevekkende foredrag. Nwosu fokuserte på det anspente forholdet mellom barnevernet og minoritetsfamilier, ofte på grunn av mistillit og utydelig kommunikasjon mellom partene. Det ble lagt vekt på at forståelse ofte blir nedprioritert til fordel for overfladisk fagspråk og formelle formuleringer. Den generelle tonen i rommet, som respons til dette, var bekreftende, og det ble fastslått at bedre innsikt i motpartens språk og kultur er grunnleggende for forståelse. Nwosu understreket også at det er viktig å informere om at det eksisterer regelverk som ikke tillater vold mot barn (FNs barnekonvensjon) men at det ofte er slik at innvandrerforeldre ikke er klar over dette. Informasjon om slike regelverk er derfor ytterst viktig å videreformidle. Kurset var i hovedsak basert på interaksjon deltakerne imellom. Det ble lagt opp slik at deltakergruppen ble delt inn i undergrupper hvor en gitt problemstilling skulle diskuteres og senere deles med resten av gruppen. Responsen fra deltagerne på kurset var svært positive, og flere har etterspurt andre kurs med Nwosu.

4.6.3 Kurs 3:" Ulike oppdragelsesmønstre i møte med barnevernet" 25. mars 2014

Foredragsholder: Athar Ali, Leder av Norsk Innvandrerforum
Antall deltagere: 46

Athar Ali, leder for Norsk Innvandrerforum, begynte sitt foredrag med å dele noen av sine

erfaringer som klinisk sosionom ved avdeling for barn og unges psykiske helse (BUP). Han opplever at mange foreldre med innvandrerbakgrunn har et annet syn på barneoppdragelse enn etnisk norske, og at foreldrene lett kan bli misoppfattet av barneverntjenesten. Dette handler om både språk og kulturforskjeller. En del minoritetsforeldre mangler forståelse for at barn sliter psykisk, Ali mener barnevernet har vanskeligheter med å forstå dette.

Athar Ali mener også foreldrene mister barnet ikke bare fysisk, men også kulturelt og språklig, når det blir plassert i et fosterhjem med en annen kulturbakgrunn. Ali hevder at barn som blir plassert i fosterfamilier med en annen etnisk bakgrunn mister språk og kultur, og kan utvikle negative holdninger til eget etnisk opphav. Dermed blir det kanskje enda vanskeligere for minoritetsforeldre enn etnisk norske foreldre å akseptere omsorgsovertakelse.

Videre viste han til forskning om barneoppdragelse. I følge Ali beskriver Kari Killén sju ulike funksjoner foreldre bør ivareta, han påpekte at foreldre med innvandrerbakgrunn kan oppleve noen av dem som utfordrende. Et eksempel er krav om at foreldrene skal ha et positivt samspill med barna. En del minoritetsfedre ønsker å holde en viss avstand for å framstå som autoritetspersoner, framfor å leke med barnet. Ali mener barnevernet bør diskutere hva som regnes som god omsorg.

I følge Ali gjør barnevernet for lite i møtet foreldrene. Minoritetsforeldre mangler ofte redskaper for å mestre oppdragerstilen i landet de kommer til. Fysisk avstraffelse av barn er fortsatt lovlig i en del land i verden. Mange minoritetsfamilier blir overrasket over forbudet om fysisk avstraffelse i Norge, fordi de selv ble oppdratt på den måten. Ali mener det kan være vanskelig å nå fram med kunnskap om alternative oppdragermåter dersom forbudet mot vold blir presentert på en fordømmende måte. De siste årene har barnevernet samlet ressurssterke personer med innvandrerbakgrunn for å informere om reglene. Ali etterlyser at de i større grad forteller om de psykiske konsekvensene av fysisk avstraffelse. Han mener også at minoritetsmiljøene aktivt må ta initiativ til dialog om sosiale problemer, og bidra til å løse konfliktene mellom barnevernet og minoriteter.

4.6.4 Kurs 4:" Minoriteters møte med barnevernet" 23. Mai 2014

Foredragsholdere: Mehvish Taj, Advokat, Spesialisert i barnevernssaker, og Marian Abdi Hussein og Nasro Hussein Mahamed, Enhet for Barn og Unge ved Tawfiiq Islamsk Senter i Oslo.
Antall Deltagere: 24

Mehvish Taj har i flere år jobbet som bistandsadvokat for minoritetsfamilier som har mistet omsorgen for sine barn, og baserte sitt foredrag om; "Minoriteters Møte med Barnevernet" fra et juridisk perspektiv og egne erfaringer med sine klienter. I følge Taj begynner konfliktene allerede når barnevernet skal gripe inn i familiene første gang. Barnevernet ønsker mer samarbeid med minoritetsfamilier for å få innspill til hvordan barnevernet kan hjelpe, men det er mange sperrer som blokkerer et godt samarbeid da det eksisterer mange fordommer på begge sider. For eksempel hvordan barnevernet demonstrer sin makt ved å hevde hva som er "bra og dårlig" oppdragelse.

Taj har forståelse for at mange er redde for barnevernet etter å ha vitnet flere saker der det har fremkommet et svært skjevt maktforhold mellom barnevernets og minoritetsfamiliens ulike innsyn til lover, regelverket, rettigheter og rettsforløpet. Videre mener Taj at minoriteter har manglende rettssikkerhet fordi uttalelser i en barnevernssak ofte kommer fra folk med lite kultursensitivitet og kjennskap til familien. Barnevernet bør aktivt oppsøke ressurser i minoritetsmiljøer som kan gi dem et annet syn på måter å oppdra barn på. Barnevernets synlighet i et tidlig stadium og gjentatte møter mellom barnevern og minoritetsorganisasjoner kan bidra til å minske frykten for hverandre. Tajs erfaringer er at gjensidig tillit er viktig for å bedre samarbeidet mellom minoriteter og barnevern, og at man må bruke ressurser i minoritetsmiljøene for å få til dette.

Marian Abdi Hussein og Nasro Hussein Mahamed presenterte Enhet for barn og unge ved Tawfiiq Islamsk Senter i Oslo. Enheten informerer personer med minoritetsbakgrunn om barnevernet, regelverk, barns og foreldres rettigheter og barneoppdragelse i Norge. Brukerne etterlyser foreldreveiledning som er tilpasset deres behov for informasjon, de opplever at veiledere fra barnevernet ofte ikke har nok tid. Mange med kort botid kjenner ikke forholdene i Norge. For mange med minoritetsbakgrunn er det ukjent at noen utenfra, som barnevernet, skal bestemme hva som er barnets beste. Ved problemer er det vanlig å plassere barna i storfamilien eller hos venner.

Hussein peker på at det er store forskjeller i befolkningen med minoritetsbakgrunn, derfor må man se på den enkeltes erfaringer for å kunne hjelpe. Noen foreldre fokuserer på å gi barna materielle goder som mat og klær. Hussein spør om det gjør dem til dårligere foreldre, og hva god barneoppdragelse innebærer. Mahamed forteller at mange foreldre er redde for barnevernet. Det skyldes delvis at de kun forholder seg til barnevernet ved omsorgsovertakelse. Mahamed mener barnevernet bør være mer synlig i hverdagen, gjennom flere møter med familier, mer samarbeid med organisasjoner og ved å informere om at barnevernet jobber for barnas beste.

4.6.5 Kurs 5:"Barnevernet: Venn eller fiende", 16.oktober 2014

Foredragsholder: Mehvish Taj
Antall deltagere: 12

Mehvish Taj tok i dette foredraget utgangspunkt fra sin erfaring som bistandsadvokat for minoritetsfamilier og hadde fokus på hvordan man kan bedre samspillet mellom barnevernet og denne gruppen. Hun beskriver først hvordan hun oppleverer barnevernets syn på foreldrene og foreldrenes, som hun har representert, syn på barnevernet. Mehvish presiserer at det bør være mer fokus på det praktiske og hvordan bestemmelser blir praktisert i hverdagen av barnevernet. Mehvish hevder at akuttplassering er et resultat av at hjelpetiltak ikke blir tatt i bruk, og legger fram at det ofte har blitt vurdert hjelpetiltak i mange saker, men at akuttplassering har blitt valgt i stedet. Det ble lagt til i publikum at hjelpetiltak må samtykkes

av foreldrene og at dette er noe av grunnen til akuttplasseringer. Mehvish er enig i det, men hun påpeker at dette igjen er fordi foreldrene ikke forstår hva hjelpetiltak er på grunn av dårlige norskkunnskaper og kulturforskjeller. Mehvish legger til at mange minoritetsfamilier ikke vet hva barnevernet er selv om de blir forklart det. Dette er fordi de ofte ikke har noe å sammenligne med og klarer ikke å danne seg noe bilde av det. Det at hun deler kultur med sine klienter har mye å si for tillitten i forholdet dem imellom, og forteller at hun ofte må ty til utenfor advokatrollen sin ved å gi råd og veiledning om barnevernet til sine klienter. Det er store språkutfordringer i forholdet mellom minoritetsfamilier og barnevernet, mener Taj. Foreldre forstår ofte ikke hva som står i dokumentasjonen fra barnevernet, og derfor heller ikke hva de underskriver.

Å sørge for at minoritetsforeldre får bedre innsikt og forståelse er nøkkel for bedre samarbeid mellom minoriteter og barnevern. Foreldre bør få et bedre innblikk i hva barnevernet faktisk jobber med, og det negative synet på barnevernet må bekjempes i miljøene, moskeene og lignende. Minoritetsforeldre har et helt annet virkelighetsbilde enn barnevernet, legger hun til, og forteller at i de sakene hun har vært involvert har kommunikasjonen vært svært dårlig. Det er barnevernet som må ta det største grepet, presiserer hun, fordi det er de er den profesjonelle parten som sitter med kompetansen, og ikke innvandrerfamiliene. Barnevernet må altså endre arbeidet sitt for å lykkes videre og for å bedre tillitten. Som et eksempel, fortelle Taj at mange innvandrerforeldre ikke tør å innrømme vold fordi de ikke vet hva konsekvensene blir. Barnevernet vil ikke fortelle om konsekvensene før etter en innrømmelse, og dette blir helt feil, mener Taj. Det er viktig at barnevernsansatte setter seg inn i foreldrenes situasjon og hva slags syn de har på barnevernet. Det er viktig å ikke gi opp foreldrene og heller ikke undervurdere de. Alle foreldre kan bli bedre.

"Barnevernet må kunne sette seg inn i minoritetsfamiliers situasjoner på et kroppslig, følelsesmessig og tankemessig nivå for å bedre tillitten."
- Tom Sydhagen,

4.6.6 Kurs 6: "Makt og avmakt", 10. november 2014

Foredragsholder: Tom Sydhagen
Antall deltagere: 15

Dette foredraget gikk under MiRA-Senterets fokus på forebygging og hadde fokus på makt og avmakt i forholdet mellom barnevernet og minoritetsfamilier. Tom har holdt samtalegrupper for minoritetskvinner med forskjellige typer problemstillinger ved MiRA-Senteret siden 2008, og tok utgangspunkt i denne erfaringen samt hans yrke som sosionom og gestaltterapeut. Han presiserte hvor viktig det er å lete fram våre egne erfaringer for å kunne sette oss inn i andres menneskers livssituasjoner. Har man en erfaring fra å være i mindretall, for eksempel, kan man anerkjenne dette. Man risikerer alltid i møte med andre noe man ikke vet hva er. Tom tegnet en forsvarsmodell: kamp-flukt-tilstivning – kollaps.

Det er behov for et rom for det som er vanskelig i barnevernet, mener Sydhagen, et rom for å snakke om det man synes er vanskelig. Ellers blir det angsten i systemet som bestemmer, påpeker Tom. Det er vanskelig å få ned den forhøyede beredskapen hos minoritetsfamilier, men man må akseptere at den finnes. Mennesker som er i beredskap er utrolig sensitive, og redsel og angst ligger alltid i bunn, vektlegger han. Man må forholde seg til opplevelsene som den enkelte har, sier Sydhagen, og man bør også spørre familiene om hva de tenker. Familier som er i kontakt med barnevernet eller som har mistet barn til barnevernet er i en krise. En krise består av sjokk-reaksjon-bearbeidelse og nyorientering. En barnevernsansatt som skal vurdere noen, setter seg automatisk over denne personen, påpeker han. Man spiller altså en dobbeltrolle som barnevernsansatt da man både skal vurdere å kontrollere. Dette må man stå for, sier Tom.

Det oppstod en diskusjon rundt hvordan man kan bedre tillitten mellom barnevernsansatte og minoritetsfamilier. Barnevernets omdømme må bedres kom man fram til. Dette må gjøres i innvandrermiljøene, moskeer og lignende som kan være gode samarbeidspartnere i dette arbeidet. Mange har tillit til imamer og vil lytte til disse. Det er stor skepsis blant innvandrere mot det offentlige generelt, så dette er ikke bare knyttet til barnevernet. Barnevernet må ta ansvar, sier en. Det negative omdømme vil bare fortsette dersom barnevernet ikke går inn i miljøene og andre stede og informerer. Tom påpeker at det må tas hensyn til forskjellige informasjonstradisjoner i dette arbeidet. En holdningsendring vil ta veldig lang tid, sier en. Det er også mye press innad i innvandrermiljøer på enkeltfamilier, noen er redde for at det skal komme ut at man spiller på lag med fienden dersom man samarbeider med barnevernet, fortelles det. Sagene barnevern etterlyser en referanse gruppe som kan diskutere kulturelle problemstillinger.

Tom presiserer at det alltid er mye vekt på "de andre" i det offentlige, og at det er et stort behov for offentlige ansatte til å gå inn i seg selv. Spør mer direkte, sier han, når det gjelder kommunikasjon med minoritetsfamilier. Det er bedre enn å gjøre familier usikre. En

barnevernsansatt forteller at hun ikke ønsker å forsvare barnevernet, og at hun mener at barnevernet må bli mer bevist på at de har makt. Representanten for Romtiltaket forteller også om stor mistillit mellom barnevern og romfolk. En barnefaglig ansvarlig fra Refstad asylmottak forteller at de er det første møte med Norge for mange utenlandske familier, og at det er viktig å få kunnskap rundt hvordan de best kan kommunisere med minoritetsfamilier. Mangelen på tillitt til barnevernet påvirker alle som jobber med barn, sier en foreldreveileder, og dette er fordi man blir satt i samme bås. En representant fra krisesenteret i Asker og Bærum, stiller spørsmålet om det er behov for noen andre typer stilinger i barnevernet. Hvordan kan man best møte denne frykten og motmakten? Trenger vi brobyggere med forskjellige funksjoner? En barnevernsansatt forteller at foreldre ofte går innpå sine følelser, men dette er ikke relevant for sakene deres. Det er jo barna som er viktige for barnevernet. En foreslår at det bør opprettes egne stillinger for å bygge tillitt til barnevernet.

4.7 Dialogseminar: Minoriteters møte med barnevernet – problemløsning eller belastning?

MiRA-Senteret inviterte den 10. desember 2015 til dialogseminar om minoriteters møte med barnevernet. Formålet med seminaret var å drøfte utfordringer og mulige løsninger for å styrke samarbeid mellom barnevernet og minoritetsfamilier. Det var en fullsatt sal på Litteraturhuset med over 80 deltagere. Blant deltagerne var minoritetskvinner, barnvernsansatte og andre som jobber med minoritetsfamilier.

Fakhra Salimi, leder av MiRA-Senteret, åpnet seminaret med å ønske alle velkommen og introdusere dagens tema. Hun poengterte at barnevernet er en svært viktig institusjon, og at det mange steder gjøres en god jobb for å ivareta barns rettigheter. Men selv om det er mye som er bra, er det også noen nøkkelproblemstillinger som det er viktig å sette søkelys på for å kunne få et enda bedre barnevern som ivaretar rettighetene til alle barn i Norge, også barn med minoritetsbakgrunn.

Først ut av foredragsholderne var Khansa Ali som var prosjektleder for ”Minoriteters møte med barnevernet”. Hun fortalte om arbeidet med prosjektet og hvilke erfaringer som har kommet ut av det. Ali konkluderte med at man må diskutere hva som er barnets beste og hvilken definisjon man legger til grunn når man jobber med familier med minoritetsbakgrunn. Menneskerettighetsjurist Gro Hillestad Thune var dagens andre foredragsholder. Thune var en av fagpersonene som sendte en bekymringsmelding om norsk barnevern til Barne- og

likestillingsminister Solveig Horne i sommer. Thune var opptatt av å fremheve at selv om vi lever i menneskerettighetslandet Norge, må vi ikke lukke øyne for de menneskerettighetsbrudd som skjer i barnevernet. ”Uperfekte mødre har også menneskerettigheter” sier hun. Hun fortalte videre at det barnevernssystemet vi har i dag ikke er godt nok, og at det er behov for et bedre regelverk rundt de beslutningene som tas i barnevernet.

Tredje og siste foredragsholder var Athar Ali. Athar Ali er leder i Norsk Innvandrerforum, og jobber som ledende klinisk sosionom ved avdeling for barn og unges psykiske helse (BUP). I tillegg foreleser han om sosialt arbeid og barnevern. Athar Ali opplever at mange foreldre med innvandrerbakgrunn har et annet syn på barneoppdragelse enn etnisk norske, og at foreldrene lett kan bli misoppfattet av barneverntjenesten. Dette handler om både språk og kulturforskjeller. En del minoritetsforeldre mangler også forståelse for at barn sliter psykisk, og Ali mener at barnevernet har vanskeligheter med å forstå dette. Han påpekte også at det er viktig å huske at i mange av de landene minoritetsbefolkningen kommer fra finnes det ikke et barnevern, og at det er viktig at riktig og god informasjon blir gitt til foreldre med minoritetsbakgrunn.

Seminaret ble avsluttet med en spennende paneldebatt hvor det kom mange gode innspill fra salen. De fleste var enige om at barnevernet står overfor utfordringer i møte med minoritetsfamilier, og at det er viktig at ulike meninger og forslag til tiltak kommer frem slik at man sammen kan sikre et godt barnevern for alle i barn i Norge.

4.8 Dialogmøter mellom minoritetskvinner og barnevernsansatte:

MiRA-Senteret har i flere år arbeidet med å gi kvinner med minoritetsbakgrunn råd og veiledning i barnevernssaker, og har sett de siste årene en økende gjensidig mistillit mellom barnevernet og minoritetsfamilier. MiRA-Senteret ønsket derfor å involvere minoritetsfamilier i dialogmøter med barnevernsansatte. Vi mener at en av de fremste metodene for å identifisere nøkkelproblemer på dette området, er gjennom å kommunisere direkte med minoritetsfamilier selv, - og å la disse også få møte hverandre med innspill, spørsmål eller frustrasjoner.

Dialogmøtene var satt i en uformell setting, med fokus på felles respekt og åpenhet. Dialogmøtene ble en trygg og sentral arena for diskusjon rundt problematikken mellom minoritetsfamilier og barnevern. Vi arrangerte til sammen fem dialogmøter i Oslo, ett i Bergen og ett i Tromsø med totalt 82 deltagere.

4.8.1 Dialogmøte 1: Bergenshus barneverntjeneste i Bergen, 25. september 2013

Innleder: Khansa Ali, prosjektkoordinator MiRA-Senteret
Deltagere: 5

Det første dialogmøte ble arrangert i Bergen med barnevernstjenesten i bydel Bergenshus. Prosjektkoordinator innledet med å fortelle om MiRA-Senterets arbeid og om prosjektet. På dette første dialogmøtet var det en fin erfaringsutveksling hvor man diskuterte noen av utfordringene mange minoritetsfamilier møter i møte med barnevernet. Foreldrerollen innenfor ulike kulturer ble diskutert og utfordringen mange barnevernsarbeidere føler de har i møte med minoritetsfamilier. Det ble etterlyst mer kunnskap og kompetanse om ulike oppdragelsesmetoder og hvordan man definerer hva som er god omsorg.

4.8.2 Dialogmøte 2: MiRA-Senterets lokaler, 12.desember 2013

Innleder: Meral Erdogan, prosjektkoordinator MiRA-Senteret
Deltagere: 10

Temaet for dette dialogmøtet var foreldrerollen og oppdragelsesvilkår i ulike kulturer. Fem representanter fra bydelene Stovner, Grorud, Alna og Nordstrand møtte fem kvinner fra MiRA-Senterets nettverk. Dialogforumet fant sted i MiRA-Senterets lokaler og under en uformell setting med fokus på felles respekt og åpenhet. I begynnelsen var det litt spent men det løsnet da deltakere presenterte seg selv og da de begynte å reflektere rundt temaet ”foreldrerollen i ulike kulturer”. Kvinnene som deltok har bakgrunn fra ulike kulturer, og representantene av barnevernsansatte kom fra ulike bydeler. Dialogmøtet ble et veldig interessant og givende møte.

”Det er lærerikt og veldig interessant å høre mer om hva perspektivene til minoritetsfamilier er i forhold til hvordan barnevernet går frem, ikke minst å lære mer om hvordan de synes det burde være, hva vi kan gjøre for å forbedre kommunikasjonen og etc.. Det finnes altfor få arenaer som gir rom for dialog, samarbeid og kunnskapsutvekslingen.”

- Sitat fra en barnevernsansatt på dialogmøte

4.8.3 Dialogmøte 3: MiRA-Senterets lokale, 10. april 2014

Innleder: Eirin Nybø, Gamle Oslo barneverntjeneste
Antall deltagere: 16

Gamle Oslo barneverntjeneste orienterte om barnevernet i bydelen:
Om lag 550 saker, av dem er 150 barn i fosterhjem. 400 saker dreier seg om hjelpetiltak i hjemmet. Det mest brukte hjelpetiltaket er råd og veiledning til foreldre, for eksempel om grensesetting uten bruk av vold. Omlag 60 prosent av sakene som undersøkes fører til tiltak. Hos etnisk norske familier er det oftere tiltak som følge av rusproblemer, i minoritetsfamilier er det mer vold og fattigdom. Minoriteter kan også ha større grad av traumer på grunn av krig og vanskelig bakgrunn. En del av barna sliter psykisk med identitetsspørsmål.

"Barnevernet må være flinkere til å være klare på at de ikke er ute etter å fornorske barn ved å ta dem fra familiene."

- Kvinne på dialogmøte

Utfordringer i møte med minoritetsfamilier:

- Få fosterfamilier med annen etnisk bakgrunn enn norsk.
- Bruk av tolk. Man kan miste mye i oversettelsen.
- Myter og fordommer om hverandre, fra begge sider.
- Frykt for barnevernet, foreldre tør ikke å fortelle om problemer.
- Manglende felles forståelse av hva som er god barneoppdragelse.
- I bydel Gamle Oslo bor den fattigste barnebefolkningen i Norge.
- Barnevernet har gode erfaringer med familieråd, der storfamilien finner løsninger på et problem sammen, og forebyggende tiltak utenfor barnevernet, som f.eks helsestasjon.

<u>Diskusjon</u>
Det ble en diskusjon om fosterhjem etter at en kvinne fra MiRA-Senteret hevdet at plassering ikke tar hensyn til etnisitet. Flere mente det ikke gjøres nok for å rekruttere fosterhjem med minoritetsbakgrunn, og at det må informeres mer om fosterhjem. Nybø fortalte om plikten til å følge opp barn i fosterhjem og sikre at kultur og språk ivaretas, selv om fosterhjemmet er etnisk norsk. Bistand fra minoritetsmiljøene for å rekruttere flere fosterfamilier ble etterspurt. Andre tok til orde for mer informasjon om barnevernet generelt. En deltaker problematiserte ulik praksis i barneverntjenesten avhengig av bydel. En annen ansatt i bydel Gamle Oslo oppfordret barnevernet til å samarbeide mer med minoritetsmiljøer for å skape tillit og motvirke frykt.

Diskusjonen vendte over mot vold i barneoppdragelse da en deltager presenterte fysisk avstraffelse av barn som vanlig i mange land. Hun stilte spørsmål ved en nulltoleranse for vold der man sidestiller alvorlige og mindre alvorlige former for vold. Ris eller ørefik bør ikke føre til omsorgsovertakelse, mente hun. En annen deltaker mente at for mange saker dreier seg om omsorgsovertakelse. Barnevernet understreket skadevirkningene ved vold, at omsorgsovertakelse utgjør en liten andel av sakene, og at terskelen for omsorgsovertakelse ikke er for lav. Barna som blir plassert har blitt utsatt for alvorlig omsorgssvikt. Barnevernet prøver tiltak i hjemmet først.

4.8.4 Dialogmøte 4: MiRA- Senterets lokale, 09. Mai 2014

Innleder: Chaima Arraovi, Alna barneverntjeneste
Antall deltagere: 21

Alna barneverntjeneste orienterte om barnevernet i bydelen:
811 barn i barnevernet i løpet av 2013. Mottok 610 meldinger i 2013. 533 saker gikk videre til undersøkelse. 178 endte med frivillige hjelpetiltak, barnevernet overtok omsorgen for 10 barn, 12 barn ble akutt- plassert. Arraovi understreket at minoritetsfamilier er en svært uensartet gruppe, men at det er noen problemstillinger som går igjen i møte med familier med minoritetsbakgrunn: Erfaringer med krig, eller andre vanskelige opplevelser, kan påvirke hvordan man er foreldre. Mistet nettverk hjemmefra, og har lite nettverk i Norge.
Barn med en fot i hver kultur kan være utfordrende for både barn og foreldre.
Foreldrene kjenner ikke kravene som stilles i det norske systemet, eller systemet i seg selv.
En annen kultur for barneoppdragelse, inkludert erfaringer som ikke er tillatt i Norge, for eksempel å slå barna.

Mange er redde for barnevernet. Det gjelder også en del etnisk norske, det avhenger blant annet av hvilken kunnskap familien har om barnevernet. Arraovi presenterte seg som sosionom med bakgrunn fra Marokko. Hun har undervist om utfordringer i møtet mellom barnevernet og etniske minoriteter. Problemstillingene er ikke spesielle for Norge, de finnes også i andre land, og ansvaret for dialog ligger på begge partners side påpekte hun.

<u>Diskusjon</u>
Det kom flere spørsmål om hva barnevernet gjør for å motvirke konflikter mellom barnevernet og minoritetsforeldre. Barnevernet ble hevdet å være lite fleksibelt. En deltaker

kommenterte at hun hadde vært på et lignende dialogmøte for 15 år siden, der man diskuterte de samme problemstillingene. Arraovi, som representerte barnevernet svarte at hun tror mer dialog og flere møter er viktig, men at det er enklere å skape tillit gjennom kontakt med den enkelte familien. Generelt er det vanskelig å nå ut med informasjon om hvor få saker som faktisk ender med omsorgsovertakelse. Arraovi, påpekte at det de siste årene har vært satset mye på utdanning av barnevernsarbeidere og ulike programmer, blant annet foreldreveiledning. En deltaker spurte hva barnevernet gjør for å avdekke psykisk vold mot barn. Arraovi hevdet at denne typen omsorgssvikt er underkommunisert. Barnevernet ser at det er store behov å dekke her, og etterlyser mer forebyggende hjelp utenfor barnevernet. Terskelen kan være høyere for å søke hjelp fra barnevernet. Mangelen på fosterfamilier med etnisk minoritetsbakgrunn og ansatte med minoritets- bakgrunn i barnevernet ble også tatt opp fra salen. Barnevernet mente få fosterhjem er et større problem enn få ansatte, det utdannes flere med minoritetsbakgrunn nå.

4.8.5 Dialogmøte 5: MiRA- sentrets lokale, 7. november 2014

Innleder: Athar Ali
Antall deltagere: 8

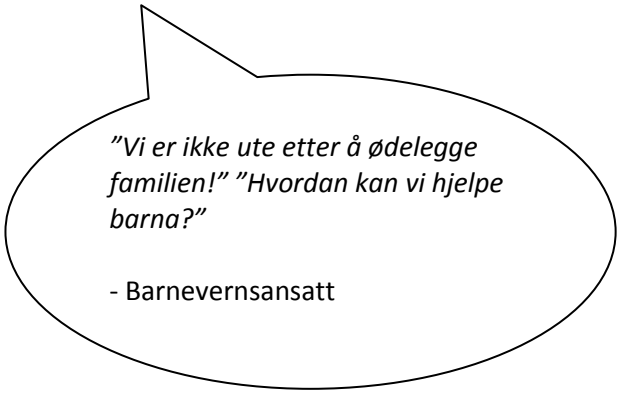
Athar Ali innledet møte med å snakke om de tingene han mener kan føre til misforståelser mellom barnevernet og minoritetsfamilier. Han trakk fram at det ikke er så lenge siden det var vanlig å slå barn i Norge og at alle samfunn utvikler en felles forståelse når det gjelder barn. Athar mener at samfunnsutviklingen er mer bestemmende enn utdanningsbakgrunn når det gjelder barneoppdragelse. Norske samfunn har ofte mer kunnskap om psykiske problemer enn andre samfunn. I innvandrermiljøene legges det mest vekt på materiell levestandard og lite fokus på følelser i motsetning til norske miljøer. Dette gjelder også norske familier skyter en barnevernsansatt inn. I innvandrerfamilier er det ofte viktigst at barna respekterer sine foreldre. Barnevernet tolker ofte dette som at foreldrene er opptatte av seg selv. I Islam legges det spesiell stor vekt på respekt. Psykiske lidelser er ofte også veldig skambelagt i innvandrerfamilier. Språkvansker bidrar også til problemene mellom barnevern og minoritetsfamilier. Bruk av tolk gjør heller ofte ikke kommunikasjonen bedre da det skaper stor uttrygghet blant minoritetsfamilier. Mange stoler ikke på tolken da innvandrermiljøene er svært små og risikoen for at tolken kjenner noen den kjenner er stor. Man kan også risikere å møte på tolken i butikken. Tolken kan også få for mye makt, sier Athar, og dette går utover kommunikasjonen. Athar mener at innvandrerfamilier tenker at foreldre alltid er gode omsorgspersoner for sine barn, og at de kun skal plasseres hos andre når de dør. Det er ofte et sjokk for minoritetsfamilier at en mor kan være en dårlig mor. Det er også lettere for en norsk

familie å be om hjelp, sier han. Historier om at barnevernet tar barn, spres i innvandrermiljøer.

Diskusjon:
Representanten fra Sagene barnevernstjeneste presiserte at en av de største utfordringene for barnevernet er at mange foreldre kommer fra land hvor de ikke kan stole på politiet og det offentlige generelt. Alle mennesker er opptatt av å ha det bra sier hun, og at barna skal ha det bra. Hun sier at hun blir frustrert og synes det er så urettferdig at det blir krasj i kommunikasjonen mellom barnevernet og minoritetsforeldre.
Barnevernets voldshåndtering får også for mye fokus, hevder en, og det er viktig at informasjonen om barnevernets hjelpetiltak kommer ut. Ja, det er spesielt barnevernets voldshåndtering som skaper frykt i innvandrermiljøer, bekrefter Athar. Akuttplassering er det største traume de kan tenke seg. Athar mener det er viktig å skille mellom ørefik og grov vold. Han trekker fram at fysisk avstraffelse ble forbudt i England for ikke så lenge siden.
Representanten for Sagene barnevernstjeneste svarer med at de er svært nøye med å skille mellom ulike voldsformer og setter inn veiledning der de kan. Hun mener at mange svarer barnevernet med det de tror barnevernet ønsker å høre. Dette blir helt feil. Sagene barnevernstjeneste avsluttet med å spørre de andre deltagerne om å tenke på hvordan de kan nå ut i innvandrermiljøene til neste dialogmøte. Hvordan kan barnevernet få et bedre rykte?

4.8.6 Dialogmøte 6: MiRA-Senterets lokale, 28. november 2014
Innleder: Athar Ali
Antall deltagere: 10

Dette dialogmøtet bygget på det forrige møte og hadde fokus på hvordan barnevernet kan fåbedre tillitt til minoritetsfamilier. Athar Ali oppsummerte forrige møte for å informere de nye deltakerne. Athar påpeker at kvinner som selv tar kontakt med barnevernet ikke vet hva de gjør. Dette er et stort problem. Innvandrerforeldre snakker ikke så mye med barna sine og ofte er det lite kommunikasjon og lek mellom far og barn, og dette er ikke et tilfeldig valg, vektlegger han. Det er en bevisst handling fra fars side for å bevare hans autoritet og få respekt av barnet. Barnevernet tenker i disse tilfellene at barna blir overlatt til seg selv, sier Athar. Det barnevernet er bekymret for er ofte ikke det minoritetsforeldre er bekymret for.

Barn mister sin identitet på tre måter, mener han, religiøst, kulturelt og språklig. En person som jobber som brobygger for PMV påpeker at hver enkelt hjem har sin egen kultur og at alle foreldre har sin egen kultur som de viderefører til barna sine. Foreldre har også et ansvar for å ta godt vare på barna innenfor Islam, mener hun, det er ikke bare respekt for foreldre som er gjeldende. En representant fra Grünerløkka bydel trekker også fram at ære også finnes i norsk kultur. I de 10 bud står det at man skal ære sin mor og sin far og at det er denne kulturarven som vi har med oss her i Norge. Det er også store forskjeller innad i norske familier når det gjelder barneoppdragelse, sier hun. En representant for Frogner barnevernstjeneste forteller at barn av minoritetsforeldre ofte sitter i skvis mellom to kulturer. De må forholde seg til norsk kultur hvor de skal vokse opp og samtidig sine foreldres kultur. Det bør legges mest vekt på den konteksten barn skal vokse opp i når det gjelder barneoppdragelse, mener hun. Norske foreldre har en annen toleranse for hvor langt man kan gå, sier hun. Dette er fordi norske barn er oppdratt til å ha en mening. I Norge lever vi i et samfunn hvor emosjonell tilknytning er viktig, legger hun til. Barnevernet ser ikke på det materialistiske i en familie når de går på besøk, sier hun. Frogner barnevernstjeneste hevder at barnevernet har kommet lenger når det gjelder håndteringen av oppdragervold. Videre ble det diskutert at vi ikke kan si at alle innvandrerfamilier er like.

Athar Ali mener likevel at det finnes fellestrekk for mange innvandrerfamilier. Frogner barnevernstjeneste sier at de møter en annen forståelse hos minoritetsfamilier enn hos etnisk norske. Reaksjonene fra norske foreldre er ikke like sterke som hos minoritetsfamilier fortsetter hun. Tabu og skam er framtredende hos denne gruppen. Norske familier ville aldri fraskrevet en datter, trekker hun fram som et eksempel. En kvinne som har vokst opp i Norge med en fot i to kulturer sier at man må være sterk for sjonglere to kulturer samtidig. En kvinne kommer med råd til barnevernet om å gå til foreldrene først og ikke til barna. Foreldre må også ta hensyn til at barnet må lære om to kulturer, kom det forslag om. En kvinne sier at foreldre ofte ikke tenker at det er de som har gjort noe feil når barnevernet tar kontakt med dem. De er heller overbevist om at det er barnevernet som gjør feil. Representanten fra Frogner barnevernskontor er frustrert over at mange minoritetsfamilier tror at ”barnevernet bare tar barn”. Hun sier også at det må settes fokus på kompetanse i barnevernet. Hun innrømmer at det skjer feil i barnevernet, men at det er stor forskjell på kontorer og innad i kontorene. Hun legger også til at det er viktig at minoriteter og barnevern møtes på midten og innser at en vei ikke nødvendigvis er den beste.

”Kan barnevernet snakke og virkelig forstå barn som sliter mellom to kulturer?”

- Kvinne på dialogmøte

”Vi (barnevernsansatte) har på oss forskjellig "briller" og dette må tas i betrakting når vi er i kontakt med andre mennesker.”

- Barnevernsansatt

4.8.7 Dialogmøte 7: Tromsø barnevernstjeneste, 29.juni 2015

Innleder: Fakhra Salimi, leder MiRA-Senteret
Antall deltagere: 12

På dette dialogmøtet var det representanter fra flerkulturell team fra barnevernstjenesten i Tromsø og RKBU-Nord.

Det ble innledet med å fortelle om MiRA-Senteret og prosjektet og hvilke erfaringer vi har oppnådd i dette prosjektet så langt. Siden MiRA-Senteret har base i Oslo er det naturlig at de aller fleste saker vi får inner fra Oslo, men siden vi er landsdekkende får vi også ofte henvendelser fra ulike steder i Norge. Derfor var det viktig for oss å spre budskapet om prosjektet på landsbasis, men også å komme i dialog med barnevernstjenester rundt om i landet. Det ble fortalt av barnevernstjenesten at i mange av sakene de jobber med er det ofte mor som har en utlandsk bakgrunn, mens far har etnisk norsk bakgrunn. Noen av utfordringene de pekte på var hvordan de skal som barnevernstjeneste ivareta språk og kulturen til barn som de har omsorg for. De opplever også at det er en del ungdommer som aktivt tar avstand fra sitt morsmål. Deltagerne på dette møtet var interessert i å høre hva slags erfaringer vi har i arbeid med minoritetsfamilier og hvordan man sammen kan få til et bedre barnevern som ivaretar alles behov.

4.9 Støttegruppe

MiRA-Senteret mottok stadig henvendelser og spørsmål fra organisasjoner og andre relevante aktører, om MiRA-Senteret hadde et tilbud med muligheter for oppfølging av minoritetskvinner som har mistet barn til barnevernet, eller har problemer med å kommunisere med barnevernet. Vi erfarte også at i vårt eget nettverk var det en del kvinner som hadde et dårlig forhold til barnevernet og som ikke fikk noe som helst type oppfølgingstilbud fra det offentlige. Derfor etablerte vi i dette prosjektet en støttegruppe for kvinner som føler seg dårlig behandlet og som har mistet sine barn til barnevernet.

4.9.1 Gruppens sammensetning:

Vi startet opp støttegruppen allerede i det første året og i løpet av prosjektperioden har 16 kvinner deltatt i gruppen. Disse kvinnene har landbakgrunn fra Litauen, Iran, Irak, Syria, Pakistan, Sri Lanka, Ghana, Liberia, Gambia, Etiopia og Palestina. Deltakerne i gruppens botid har variert fra 2 år til 25 år, og en av kvinnene er født i Norge. Majoriteten av kvinnene har vært skilte alenemødre med svært lav inntekt. Kvinnene har ikke vært i fulltidsarbeid, men flere har i løpet av prosjektperioden hatt praksisplass eller deltatt på andre tiltak i regi fra NAV.

4.9.2 Samtalegrupper:

Deltagerne i støttegruppen har hatt et tilbud om å delta i samtalegrupper ledet av gestaltterapeut Tom Sydhagen, og i det siste året ble de ledet av gestaltterapeut Sigrun Marie Skarsgard. I løpet av prosjektperioden har kvinnene møtes til samtalegruppe 28 ganger. MiRA-Senteret har i tidligere prosjekter arrangert samtalegrupper for kvinner med minoritetsbakgrunn, og har god erfaring med det som en metode for å skape et fristed hvor man kan diskutere vanskelig temaer. Det som skiller disse gruppene fra tidligere samtalegrupper er at dette er kvinner som bærer med seg et stort traume ved tap av deres barn til barnevernet.

Noen av kvinnene har hatt kontakt med barnevernet i mange år, og for noen er det relativt nytt. Det de alle har til felles er viljen og motivasjon til å bedre sine vanskelige og utfordrende liv, og jobbe for å få tilbake omsorgen for sine barn. Ofte har de følt seg utsatt for uønsket oppmerksomhet og uttrykker at de hele tiden jobber hardt for å innfri det norske samfunnets forventninger om hvordan være mor, og hvordan barneoppdragelse bør være i forhold til norsk standard, men at de likevel ikke blir akseptert og står igjen alene i en ukjent kultur. Noen av mødrene sier at det stemplet som dårlige mødre som de har fått fra barnevernet, aldri vil gå bort og flere har heller ikke snakket åpent om denne problemstillingen til sin nære familie. Et stort flertall av mødrene som er med i støttegruppen er alenemødre og flere har også tidligere vært utsatt for vold. I disse gruppene har de delt sine erfaringer om hvordan barnevernet og politi har kommet hjem til dem og tatt barna deres, uten forvarsel og uten å gi en forståelig begrunnelse. For disse kvinnene har den påfølgende prosessen vært preget av frykt, misforståelser og psykiske belastninger.

"Det er første gang jeg deler mine opplevelser med barnevernet uten at jeg føler at jeg blir fratatt min verdighet".

- Deltager i samtalegruppen

Grunnen til at de fleste av kvinnene har blitt fratatt omsorgen for barna sine har vært mistanke om vold mot barna. Noen av kvinnene har blitt anmeldt til politiet og hvor sakene til deres lettelse har blitt henlagt, men i to av kvinnenes tilfelle har de også blitt dømt for vold. I den

ene kvinnens tilfelle er ikke dommen rettskraftig i skrivende stund, da den har blitt anket. I den andre kvinnens tilfelle måtte hun ta et avbrekk fra støttegruppen da hun var i fengsel. Det viser at selv om gruppen hadde et felles referansepunkt hadde de imidlertid en stor bredde av livserfaring og bakgrunn. Gjennom dette tilbudet har de fått muligheten til å utrykke seg fritt, og bearbeide vonde opplevelser i trygge omgivelser der de kan føle tilhørighet og støtte.

4.9.3 Kurs og workshops:

I tillegg til samtalegruppen har støttegruppen jevnlig møtes til kurs og workshops. Kvinnene har selv vært med på å bestemme hva de skal kurses i, og hva de trenger å lære mer om. De fleste har også benyttet seg av muligheten til å delta på andre empowermentsrettede kurs og aktiviteter i regi av MiRA-Senteret.

De ulike kurs og workshopene har dekket temaene:

- Barns rettigheter
- Barneloven
- Oppdragelsesmetoder og oppvekstsvilkår,
- Utviklingspsykologi,
- Grensesetting, ikke-voldelig kommunikasjon,
- Konflikthåndtering i familien
- Stressmestring, selvutvikling,
- Ernæring og kosthold, trening og velvære.

4.9.4 Individuelle tilbud:

MiRA-Senteret har i tillegg til oppfølgingen av gruppen, gitt deltagerne individuell oppfølging i form av rådgivning i deres sak og støttesamtaler. Flere av deltagerne har blant annet fått hjelp til å ta kontakt med advokat i deres barnevernssak, og mange har også benyttet seg av tilbudet med gratis juridisk veiledning som MiRA-Senteret tilbyr annenhver onsdag. Mange har følt at de møter det kritiske blikket overalt og har store problemer med å stole på folk rundt seg, spesielt det offentlige hjelpeapparatet. På grunn av den livssituasjon deltagerne har kommet oppi har de problemer med å fungere som optimale samfunnsborgere gjennom yrkesaktivitet eller utdanning. Hver enkelt har i støttesamtalene fått informasjon om sine rettigheter og råd til å kunne fungere godt i hverdagen igjen.

5 Resultater og resultatvurdering

Det første hovedmålet var å øke barnevernsansattes flerkulturelle kompetanse og kultursensitivitet. Der møtte vi i tillegg til barnevernskontorene stor interesse fra andre ulike offentlige instanser, og til tider måtte vi begrense deltakerne til å være de som jobbet spesifikt med barnevernet. Det var totalt 6 kurs med 135 deltakere og det viser at det er stor etterspørsel for faglige møtesteder.

Det andre hovedmålet for prosjektet var å bedre kommunikasjonen mellom minoritetsfamilier og barnevernet. Gjennom dette prosjektet har vi hatt 7 dialogmøter med til sammen 82 deltagere. Dialogmøtene hadde en sentral plass i prosjektet hvor minoritetsmødre kunne sammen med ansatte i barnevernet diskutere, reflektere over og identifisere problemstillinger som minoriteter møter i møte med barnevernet. Vi møtte stor interesse både fra mødre og barnevernsansatte som ønsket å delta, men begrenset antall deltagere ved hvert møte da vi ønsket at dette skulle være et mindre fora.

Det siste målet var å starte opp en støttegruppe for mødre med minoritetsbakgrunn som har blitt fratatt omsorgen for deres barn av barnevernet. I støttegruppen som ble startet opp har det totalt vært med 16 kvinner i løpet av prosjektperioden.

Ved å øke minoritetsmødres forståelse av barnevernets funksjon har vi lagt til rette for at den psykiske belastningen for minoritetsfamilier i møte barnevernet har vært mindre. Gjennom kursene og dialogmøtene har vi bidratt til å gi barnevernansatte den flerkulturelle kompetansen til å gjøre en mer effektiv og tilpasset innsats i møte med disse familiene.

5.1 Kompetanseheving av barnevernsansatte

I løpet av prosjektets tre år har vi arrangert 6 kurs med 135 deltakere. Vi har i hovedsak hatt deltagere fra barnevernstjenesten, men det har også vært stor pågang fra andres instanser som har ønsket å delta. Dette har blant annet vært NAV, BUP, minoritetsrådgivere fra skoler, helsesøstre og psykologer. I tillegg har vi hatt deltakere fra forskjellige organisasjoner som, Røde Kors og OMOD (Organisasjon mot offentlig diskriminering), krisesentre, samt studenter som studerte til å bli barnevernspedagoger eller sosionomer. Mange av kursdeltakerne deltok på flere av kursene.

I Norge ivaretas barns rettigheter blant annet av FNs barnekonvensjon, barnevernloven, og barneloven. I Barnevernlovens § 1-1, beskrives lovens formål som «å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid», samt «å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår». Når denne målsetningen skal ivaretas av barnevernstjenesten i praksis, må imidlertid disse begrepene og formuleringene tolkes og overføres til den konkrete situasjonen. Hva utgjør «nødvendig hjelp og omsorg» overfor en spesifikk familie? Når er «rett tid» for barnevernet å gripe inn? Og hva er rammebetingelsene for en «trygg oppvekst»? Dette er vanskelige spørsmål barnevernsarbeideren må ta stilling til i sitt arbeid. Ofte vil barnevernet finne frem til tiltak i samarbeid med foreldrene og barnet, men av og til iverksettes tiltak mot foreldrenes vilje. Disse temaene var en rød tråd i fokuset for foredragsholderne og et av målene med kursene var nettopp å ha dette som et bakteppe i en diskusjon med kursdeltakere og kursledere. Det vi merket var at det var en stor utfordring å få barnevernsarbeiderne til å åpne seg og dele sine erfaringer.

Vi samarbeidet med kurslederne i forkant av kursene om hvordan vi skulle engasjere kursdeltakerne i diskusjonen. Vi la opp til flere pauser slik at deltagerne kunne snakke med hverandre uformelt. Siden det på alle kurs også var andre fagpersoner tilstedet ble det likevel spennende diskusjoner og noen barnevernsarbeidere klarte tilslutt å ta ordet. Vi skulle imidlertid ha ønsket at engasjementet blant barnevernsarbeiderne var høyere og at de også aktivt deltok i debatten. Grunnen til dette kan være mange. Med et veldig stort negativt fokus i media de siste årene kan det for mange barnevernsarbeidere, oppleves veldig vanskelig og hele tiden forsvare den institusjonen de jobber på. Mange kan også ha vært redd for å si noe som kan bli oppfattet som kritikk av innvandrere og dermed bli stemplet som fordomsfulle.

Barneoppdragelse er for de fleste et sårbart tema som ligger innenfor familien, og bør løses i familiesfæren. MiRA-Senteret har erfart i mange tilfeller at manglende kulturforståelse hos hjelpeapparatet, gjør en god dialog med minoritetsfamilier vanskelig. Kursene som har blitt arrangert som del av prosjektet, har vært et viktig bidrag for å øke kulturforståelse blant barnevernsansatte. For selv om det tilsynelatende var lite engasjement fra barnevernsarbeideren på kursene, ga de gode tilbakemeldinger i etterkant av hvert kurs. Dette kan være et signal om at det er behov for flere slike kompetansehevende tiltak og møteplasser.

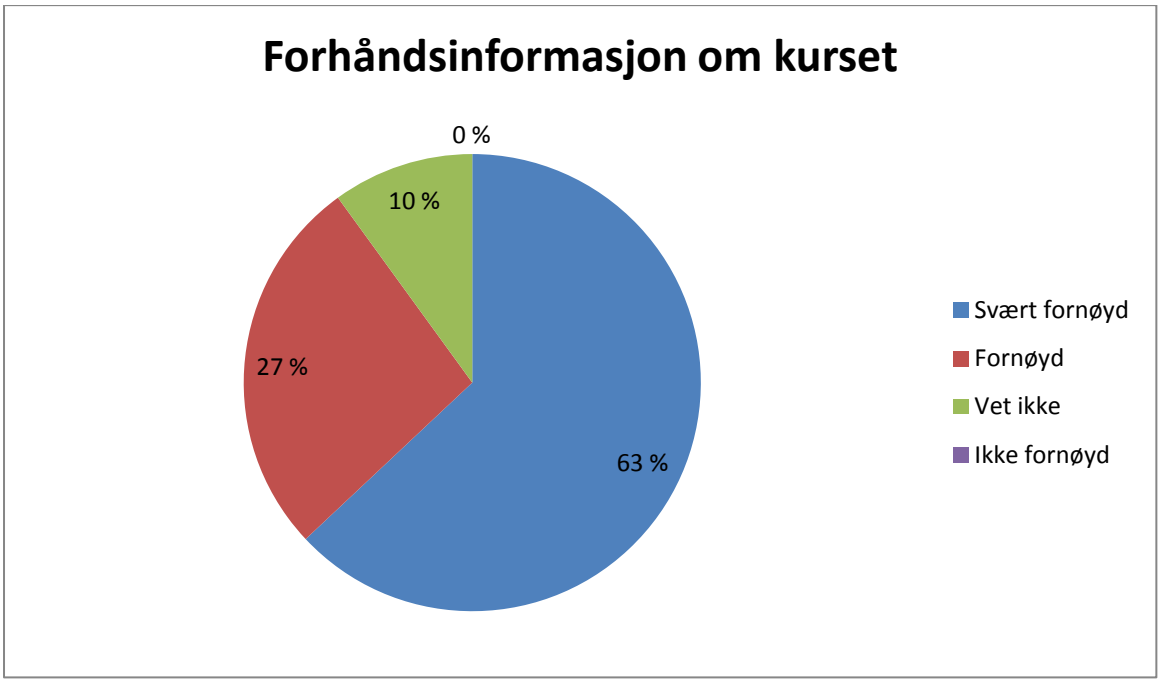
På hvert av kursene ba vi deltakerne fylle ut et evalueringsskjema med følgende spørsmål:

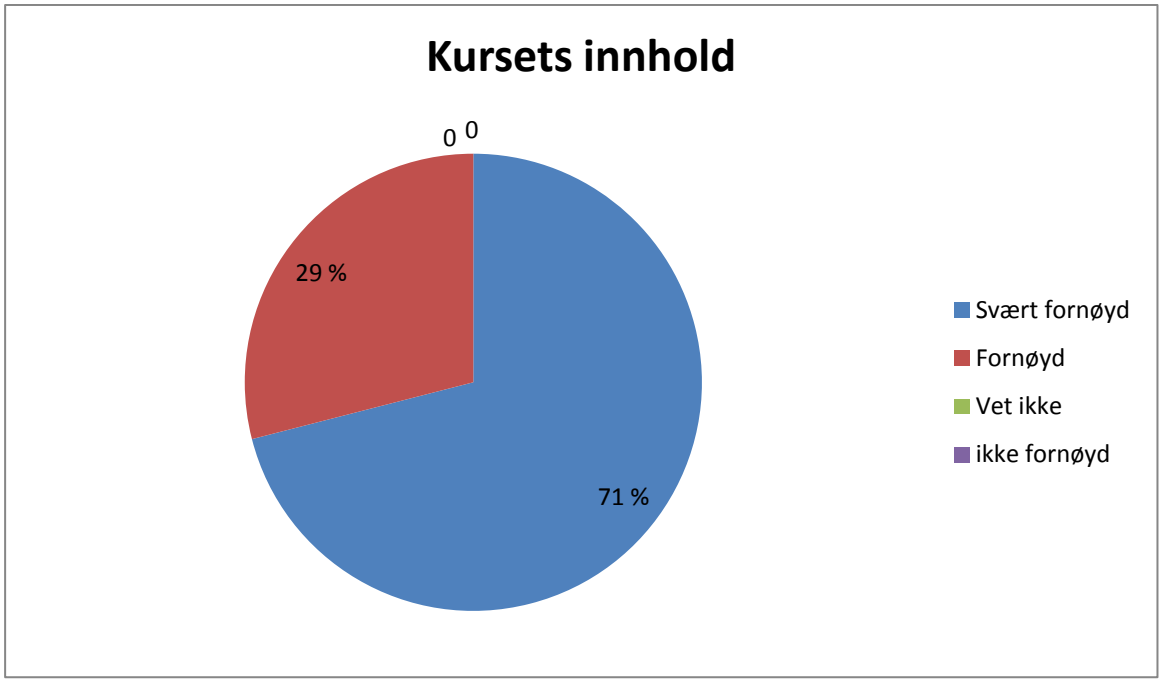
1. Var kurset nyttig for deg?
2. Hvis ja, kan du kort beskrive hva som var mest nyttig
3. Hvis nei, hva kunne ha vært bedre?
4. Er du fornøyd med: Forhåndsinformasjon om kurset, kursinnhold, gjennomføring av kurset
5. Har du forslag til forbedringer?

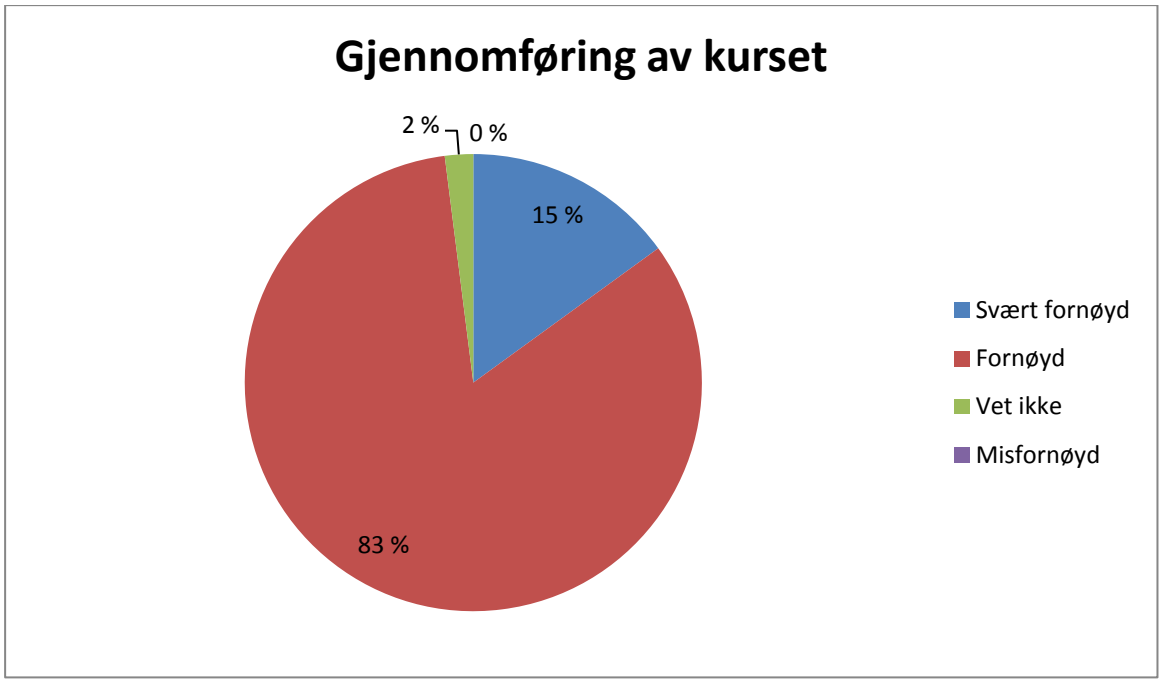
Vi har her en samlet statistikk fra evalueringen. Den viser i hovedtrekk at kursdeltagerne har syntes at kursene har vært nyttige for dem i deres arbeid, og at de har vært fornøyd med innholdet og gjennomføringen.

:

Forhåndsinformasjon om kurset
0 %
10 %
27 %
63 %
Svært fornøyd
Fornøyd
Vet ikke
Ikke fornøyd

Kursets innhold
0 0
29 %
71 %
Svært fornøyd
Fornøyd
Vet ikke
ikke fornøyd

5.2 Øke forståelse og skape tillit

Hovedmålet med dialogmøtene var å skape en møteplass for minoritetsmødre og barnevernansatte. Mange av MiRA-Senterets brukere har i mange år etterlyst mer informasjon om barnevernets arbeid og deres metoder. Gjennom disse dialogmøtene fikk kvinnene møte ansatte som jobber i ulike områder i barnevernet. Det var et poeng at møtene skulle være uformelle med ikke så altfor mange deltakere, slik at de som deltok fikk mulighet til å kunne stille de spørsmål de satt med. Helt i starten av prosjektet hadde vi flere samarbeidsmøter med ulike barnevernskontorer i Oslo og flere av dem fortalte om, til tross for et utstrakt informasjonsarbeid rettet mot minoritetsbefolkningen nådde de ikke ut med informasjonen. Noen var også skeptiske til å være med på dialogmøter, da de kunne referere til tidligere erfaringer, hvor slike møter hadde endt i at de som barnevernsansatte måtte stå til ansvar for enkeltsaker de ikke hadde jobbet med og heller ikke kunne kommentere. Etter å ha hørt på erfaringer både fra barnevernsansatte og fra kvinnene bestemte vi oss for å begrense antall deltakere, slik at alle fikk trygge rammer og at også de ansatte fra barnevernet kunne føle at dette var arena for dem, hvor de åpent kunne fortelle om sine erfaringer og stille spørsmål.

Familieinstitusjonen er svært sentral i alle kulturer. Det eksisterer mange kulturelle normer relatert til begrepet barneoppdragelse. I mange afrikanske, latinamerikanske og asiatiske land er barneoppdragelse en oppgave innen storfamilien. Gjennom disse dialogmøtene har minoritetskvinner og barnevernet kunnet diskutere barneoppdragelse, forventninger til barneoppdragelse og ulike former for å vise omsorg. For kvinnene var det viktig å få barnevernsarbeiderne til å lytte til deres referanserammer. Det var for eksempel veldig viktig for noen av kvinnene og få fram religion som en viktig del av deres barneoppdragelse, og at de ønsker å formidle kulturelle verdier fra sitt opprinnelsesland. Mange følte at de generelt av hjelpeapparatet, ikke bare barnevernet ble sett ned på, på grunn av deres religiøse bakgrunn,

og at det var noe som påvirket deres barneoppdragelse. Noen kvinner fortalte om en redsel for å sette grenser for deres barn, da de er redde for at barna skal blitt tatt fra dem. Kvinnene fortalte at de kunne føle seg inkompetente som mødre hvis de gjorde noe som er annerledes i forhold til det etniske norske, og de uttrykket at kravet om å være den ”perfekte mor” er vanskelig.

For barnevernet var det viktig å understreke at omsorgsovertakelser ikke er der hovedtyngden av deres arbeid ligger, og at over 80 % av de barna som får tiltak gjennom barnevernet er hjelpetiltak. De var også veldig opptatt av å trekke frem begrepet ”barnets beste” som et viktig tema i dialogen. For som flere av barnevernsarbeiderne sa, så er det ikke hensynet til foreldrene som kan veie tyngst i barnevernssaker.

Det ble interessante diskusjoner om hva som er barnets beste og hva er god nok omsorg. Her var det enighet om både blant kvinnene og barnevernsarbeiderne at det er viktig å få en felles forståelse om hva som er god barneoppdragelse. En forståelse som inkluderer ikke bare den norske normen, men også tar hensyn til mangfoldet av oppdragerstrategier som finnes i Norge, og hvor det er nulltoleranse mot vold mot barn.

Både mødrene og barnevernsansatte som var på dialogmøtene var veldig glade for å få muligheten til å kunne møtes på et felles møtested hvor man kunne diskutere, debattere og informere hverandre om sitt ståsted. For minoritetskvinnene var det spesielt en stor lettelse å høre om hvordan barnevernet jobber, og mange følte at med den informasjonen de fikk av barnevernsarbeiderne gjorde det enklere å få tillit til det arbeidet de gjør. For barnevernsarbeiderne var det veldig fint å kunne sette ord på den usikkerheten de mange ganger sitter med i møte med minoritetsfamilier og å få økt forståelse for ulike oppdragelsesmønstre av kvinner med minoritetsbakgrunn selv.

5.3 Ettervern for mødre med minoritetsbakgrunn

MiRA-Senteret har i flere år arbeidet med å gi kvinner med minoritetsbakgrunn råd og veiledning i barnevernssaker, og har sett de siste årene et stort behov et eget tilbud til kvinner som blir fratatt omsorgen for deres barn. For selv om barnevernet har plikt til å følge opp foreldre etter en omsorgsovertakelse, så vi at dette ikke ble gjort i tilstrekkelig grad.

For familier som er i kontakt med barnevernet kan det bli en veldig skremmende opplevelse, og et dårlig møte kan i verste fall føre til motvilje mot "systemet", frustrasjon og frykt. Dette går også utover barna, som ofte blir påvirket av sinnsstemningen til sine foreldre. I løpet av prosjektperioden var det 16 kvinner som deltok i støttegruppen. Siden prosjektperioden forløp seg over tre år, var det en bred variasjon av kvinner som deltok i gruppen. Noen av kvinnene deltok bare det første året, mens andre kom til senere i prosjektet. Det var også store ulikheter i sakskompleksiteten til hver enkelt, noe som gjorde at to av kvinnene som ble med i prosjektets første år fikk i løpet av det andre året sine barn tilbakeført. Dette ga stor glede og håp til de andre i gruppen. Selv om det var noen som fikk barna sine tilbake igjen så har de fleste som har kommet inn i gruppen ikke fått det, og de fortalte rystende historier om hvordan barnevernet og politi har kommet hjem til dem og tatt barna deres, uten forvarsel og uten å gi en forståelig begrunnelse. For kvinnene har den påfølgende prosessen vært preget av frykt, misforståelser og psykiske belastninger.

Mødrene har gjennom støttegruppen delt sin sorg over tap av sine barn og fulgt hverandre i deres tøffe kamp for å få omsorgsretten tilbake. Kvinnene som har hatt sin sak gående over flere år har gitt råd til nye kvinner som har kommet inn gruppen. De har delt strategier om hvordan de takler hverdagen uten sine barn, gitt råd til hverandre om å gå på norskkurs for å kunne tilegne seg god nok kunnskap om sin sak. Noen av kvinnene har også opparbeidet seg et godt bilde av hvilke advokater som er gode, og har videre anbefalt disse til de som har manglet advokat. De har vist en styrke som motbeviser alle forestillinger om at disse kvinnene ikke er i stand til å oppdra sine egne barn.

Barnevernets jobb er å verne om barnet, men det er også nødvendig at prosessen er ryddig og at foreldrene blir ivaretatt i slike vanskelige saker. Gjennom dette prosjektet har MiRA-Senteret klart å gi et unikt tilbud til disse mødrene og har bidratt til at selv om de bærer på traumet av å ha mistet sitt barn, kan de fortsatt fungere som ressurser både for seg selv og andre.

6 Oppsummering, konklusjon og videre planer

Gjennom det treårige prosjektet ”Minoriteter i møte med barnevernet – problemløsning eller belastning” har MiRA-Senteret satt søkelyset på en viktig samfunnsutfordring, den gjensidige mistilliten mellom minoritetsfamilier og barnevernet.

For MiRA-Senteret har det i alle år vært et viktig arbeid for å sikre at alle barn i Norge har trygge oppvekstvilkår og like rettigheter. For å ivareta barns rettigheter er barnevernet en viktig institusjon. I vårt arbeid med mødre med minoritetsbakgrunn har flere uttrykt stor skepsis og frykt for barnevernet, samtidig som statistikken er klar på at nettopp denne gruppens barn er overrepresentert i barnevernet. Gjennom dialog og ved å øke minoriteters forståelse av barnevernets funksjon har MiRA-Senteret lagt til rette for at den psykiske belastningen for minoritetskvinner i møte med barnevernet har blitt mindre. Barnevernansatte har gjennom kursing blitt gitt flere verktøy og økt deres flerkulturelle kompetanse slik at det kan gjøre en mer effektiv og tilpasset innsats i møte med minoritetsfamilier.

Arbeid med dette prosjektet har gitt MiRA-Senteret en enda dypere kunnskap om minoriteters opplevelse av møtet med barnevernet. Og med det mener vi at det fortsatt trengs tiltak som hever barnevernsarbeideres kompetanse til å ivareta minoritetsforeldres og ikke minst deres barns rettssikkerhet.

Erfaringene fra møtene, kursene og dialogmøtene viser at barnevernsarbeidere bør vektlegge sin situasjonsforståelse i møte med foreldre, og i større grad tilnærme seg familier med et helhetlig perspektiv som inkluderer foreldrenes livsvilkår, i tillegg til barnas oppvekstsvilkår. Det bør tenkes helhetlig omkring hvordan vi kan sikre barns oppvekstsvilkår, der vi også ser på tilknytning til arbeidsliv, økonomisk selvstendighet, styrket introduksjonsordning og språkopplæring, tilgjengelig og tilpasset informasjon om juridiske rettigheter, og gode fattigdomsforebyggende tiltak, fremfor et ensidig fokus på ”kultur” som årsak.

Vi mener at den enkelte barnevernstjeneste bør arbeide for å styrke sin mangfoldskompetanse. Det bør tilrettelegges for dialog og diskusjon innad i barnevernet, der konsepter som kulturforståelse drøftes, og erfaringer utveksles. Selv om omsorgsbegrepet har blitt diskutert i dialogmøtene, viser erfaringene til kvinnene i støttegruppen, at det fortsatt er stort behov for at omsorgsbegrepet nyanseres og blir mer inkluderende.

MiRA-Senteret ser at det fortsatt er et stort behov for tilbud til minoritetskvinner som har mistet sine barn til barnevernet, og slik det ser ut som vil dessverre ikke dette behovet bli mindre. Vi vil derfor videreføre arbeidet med støttegruppen. Vi mener også at det er viktig å synliggjøre de utfordringer minoritetsfamilier møter i møte med barnevernet, og setter i gang kampanjen ”Gi våre barn tilbake”. Dette er en kampanje hvor vi krever at familier med minoritetsbakgrunn får sine rettigheter bedre ivaretatt i møte med norsk barnevern. Etter 3-års arbeid med problemstillingen ser vi at det fortsatt er behov for å bevisstgjøre myndighetene om de utfordringene minoriteter møter med barnevernet. Denne kampanjen er inspirert av

Give Us Back Our Children fra Philadelphia i USA som er kordinert av *Every Mother is a Working Mother Network.*

